

**Ontgroning t.b.v. de aanleg van het
Binnendijks Bedrijventerrein (Port of
Urk) te Urk**

**PROTOCOL ARCHEOLOGISCHE
TOEVALSVONDSTEN**

Ontgronding t.b.v. de aanleg van het Binnendijks Bedrijventerrein (Port of Urk) te Urk

PROTOCOL ARCHEOLOGISCHE TOEVALSVONDSTEN

Gemeente Urk

Contactpersonen:

Versie: 3.1
Datum: 07-09-2022
Project: Urk, Port of Urk

Actie	Versie	Actor	Datum
Schrijven protocol Zeeheldenwijk	1.0 concept		Augustus 2021
Opmerkingen Provincie Flevoland	2.0 concept		7-9-2021
Aanpassen			
Definitief	3.0		09-9-2021
Aanpassen protocol Port of Urk	3.1		07-9-2022

The Missing Link
2^e Daalsedijk 6a
3551 EJ Utrecht

info@the-missinglink.nl

**The
Missing
Link**

Bevoegd gezag	Datum	Paraaf
Provincie Flevoland Visarenddreef 1 8232 PH Lelystad T: 	13-1 2023	

Inhoud

Inhoud	1
1 Inleiding	3
2 Wettelijk Kader	4
3 Betrokken Partijen	6
3.1 Opdrachtnemers (civiel aannemers)	6
3.2 Opdrachtgever (Gemeente Urk)	6
3.3 Opdrachtg Provincie Flevoland (voor de te ontgronden plandelen) en gemeente Urk (voor de overige plandelen) in hun rol van bevoegd gezag inzake archeologie	7
4 Werkprotocol archeologie opdrachtnemer	8
4.1 Wat zijn archeologische vondsten	8
4.2 Werkprotocol	8
5 Stappenplan bij toevalsvondst	10
5.1 Stappenplan tijdens voorbereiding	10
5.2 Stappenplan tijdens uitvoering	10
6 Contactpersonen	12

1 Inleiding

De gemeente Urk is bezig met de realisatie van een Binnendijks Bedrijventerrein, de Port of Urk, ten zuidoosten van de bebouwde kom. In dit gebied zijn archeologische resten te verwachten, met name uit de steentijd, toen hier de Overijsselse vecht stroomde en er in het rivierdal duinen uitstaken die aantrekkelijk waren voor bewoning en verblijf. Daarom is en wordt er archeologisch vooronderzoek uitgevoerd conform het KNA proces van archeologische monumentenzorg.

De tot het heden uitgevoerde stappen in het AMZ-proces betreffen:

1. Bureauonderzoek (heel plangebied Port of Urk)
2. Verkennend booronderzoek (heel plangebied Port of Urk)
3. Aanvullend verkennend en karterend booronderzoek (fase 1 afgerond, fase 2 in afronding)
4. Waarderend booronderzoek (fase 1)
5. Proefsleuvenonderzoek (fase 1.2 AMK-terrein)

Voor een deel van het gebied, waar sprake is van een formele ontgronding, zijn de OFGV en de provincie archeologisch bevoegd gezag ten aanzien van het vanwege de ontgrondingsvergunning voorgeschreven archeologisch onderzoek. Voor de overige plandelen is de gemeente Urk de bevoegde overheid.

Ondanks onderzoek en zorgvuldige selectie van onderzoekswaardige delen van het plangebied, kan het voorkomen dat in de gehele realisatiefase van de Port of Urk, tijdens welke de bodem wordt geroerd, er toch nog vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan zogenaamde toevalsvondsten.

Onderhavig protocol legt, als gedragsovereenkomst, vast hoe Opdrachtnemers, gemeente Urk en provincie Flevoland, tijdens de gehele realisatie van de Port of Urk zullen omgaan met toevalsvondsten, hoe deze gemeld zullen worden, welke partijen daarbij betrokken zijn en wat men van elkaar mag verwachten. Onderhavig protocol is in 2021 geschreven voor het nabijgelegen plangebied Zeeheldenwijk, waar de aard en datering van de archeologie zeer vergelijkbaar is met die in het plangebied Port of Urk. Hierom is gekozen om voor het plangebied Port of Urk dezelfde protocollen te hanteren bij het treffen van toevalsvondsten. Hierbij zijn uitsluitend de inleiding, de administratieve gegevens en de contactpersonenlijst aangepast en gespecificeerd naar het plangebied Port of Urk.

Opdrachtnemers, zijnde de civiel aannemers die grondverzet uitvoeren t.b.v. de realisatie van de wijk, zijn ten aanzien hiervan niet operationeel en financieel verantwoordelijk. Echter, van Opdrachtnemer wordt wel het meewerken aan uitvoering van het Protocol verlangd en geëist, opdat Opdrachtgever Urk deze nazorg op het archeologisch proces kan plegen.

2 Wettelijk Kader

De Monumentenwet 1988 is per 1 juli 2016 vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet, wanneer deze op 1 januari 2022 in werking treedt.

Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet is een aantal artikelen van de Monumentenwet 1988 te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is. Het betreft Erfgoedwet artikel 5.10 archeologische toevalsvondst; Erfgoedwet artikel 9.1 a overgangsrecht omgevingswet. Daarnaast is Hoofdstuk 5 van belang, i.c. artikel 5.2, sub 1, sub 2, sub 3, van het Besluit Omgevingsrecht dat de omgang activiteit archeologische monumentenzorg regelt. Erfgoedwet, artikel 9.1 sub 1 a betreft het van toepassing blijven van de Monumentenwet 1988, hoofdstuk V, paragrafen 1 (artikelen 38-43) en 9 (artikelen 56-59).

Volgens de begripsbepalingen van de Erfgoedwet is een archeologische vondst een "overblijfsel, voorwerp of ander spoor van menselijke aanwezigheid in het verleden afkomstig van een archeologisch monument". Een archeologisch monument is een "terrein dat deel uitmaakt van cultureel erfgoed vanwege de daar aanwezige overblijfselen, voorwerpen of andere sporen van menselijke aanwezigheid in het verleden, met inbegrip van die overblijfselen, voorwerpen en sporen." De begrippen uit de overige wetten volgen die van de Erfgoedwet, die hierin leidend is.

De Erfgoedwet, hoofdstuk 5, § 5.4, artikel 5.10 regelt het volgende over een archeologische toevalsvondst:

1. Degene die anders dan bij het verrichten van opgravingen een vondst doet waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een archeologische vondst betreft, meldt dit zo spoedig mogelijk bij Onze Minister;
2. De gerechtigde tot een archeologische vondst als bedoeld in het eerste lid, is gehouden de vondst gedurende zes maanden, te rekenen van de dag van de in het eerste lid bedoelde melding, ter beschikking te houden of te stellen voor wetenschappelijk onderzoek.

Het Burgerlijk Wetboek (artikel 5, art. 13) bepaalt voor het overige dat vinder en eigenaar van de grond de gezamenlijke eigendom verkrijgen.

Provincie Flevoland staat bekend om de vele scheepswrakken die hier zijn gevonden, en nog steeds worden gevonden. Ook voor het plangebied geldt een verwachting op het aantreffen van (resten van) scheepswrakken. Deze verwachting is op voorhand niet getoetst in verband met de intensiteit van dergelijk onderzoek. Daarom is ten behoeve van mogelijke vondsten en resten behorend bij scheepswrakken een (passieve) archeologische begeleiding van toepassing op het gehele plangebied. Om praktische redenen verloopt melding vanuit het veld voor dit type vondst via het eerste deel van dit protocol, maar de verdere inspectie en

waardering vallen buiten de reikwijdte van dit protocol en worden uitgevoerd conform het Programma van Eisen Scheepswrakken.

Middels dit protocol wordt nadrukkelijk NIET de omgang met vliegtuigwrakken geregeld. Hiervan heeft de Nederlandse rijksoverheid bepaald dat onderzoek en berging hiervan het exclusieve domein van het ministerie van Defensie zijn, met name ook vanwege de omgang met stoffelijke resten van omgekomen bemanningsleden.

3 Betrokken Partijen

3.1 Opdrachtnemers (civiel aannemers)

- Realiseren van de nieuwe infrastructuur inclusief alle bijbehorende grondwerkzaamheden en zijn verantwoordelijk voor de verplichte melding van archeologische toevalsvondsten aan de Opdrachtgever;
- Hebben hiertoe een intern werkprotocol opgesteld dat in het werkproces is opgenomen (zie onder);
- Instrueren samen met de Opdrachtgever haar graafmachinisten en ander betrokken personeel voorafgaand aan de graafwerkzaamheden hoe archeologische waarden te herkennen;
- Benoemen een coördinator die intern de meldingen tijdig ontvangt en tijdig doorgeeft (alles binnen 4 werkuren) aan de Opdrachtgever en omgekeerd voor de Opdrachtgever aanspreekpersoon is voor deze meldingen;
- Voorziet beeldmateriaal bij de meldingen (SMS, WhatsApp, e-mail) zodat een eerste inschatting kan worden gemaakt.

3.2 Opdrachtgever (Gemeente Urk)

- Verzorgt instructie en instructiemateriaal over toevalsvondsten, zowel inhoudelijk als procesmatig aan Opdrachtnemers;
- Neemt als Opdrachtgever (en als Bevoegd Gezag in de plandelen die niet onder een provinciale ontgrondingsvergunning vallen) kennis van archeologische meldingen van Opdrachtnemer;
- Koppelt deze meldingen terug met de provincie en vergunningverlener;
- Geeft na overleg met de Provincie op basis van de melding al dan niet opdracht voor nadere veldinspectie aan (door Opdrachtgever) gecontracteerd archeologisch bedrijf en meldt deze komst bij contactpersoon Opdrachtnemer. Deze 'archeologisch begeleider' (senior KNA-archeoloog) is binnen vier uur ter plekke en informeert na inspectie de Opdrachtgever en de provinciale contactpersoon middels een selectieadvies: behoudenswaardig of niet?
- Neemt op advies van Provincie bij verwachte behoudenswaardigheid, eventueel ook vastgesteld na nader onderzoek, het besluit tot het tijdelijk stilleggen of aanpassen van graafwerkzaamheden;
- Neemt contact op met coördinator van Opdrachtnemer teneinde besluit af te stemmen;
- Verzoekt Provincie om vaststelling behoudenswaardigheid te velde en stemt dit besluit af met Opdrachtnemer;
- Bespreekt ruim voorafgaand aan de start van de daadwerkelijke realisatiefase onderhavig Protocol met Opdrachtnemer.

3.3 Provincie Flevoland (voor de te ontgronden plandelen) en gemeente Urk (voor de overige plandelen) in hun rol van bevoegd gezag inzake archeologie

- Nemen melding van een archeologische toevalsvondst aan en adviseren en besluiten op basis van primaire melding al dan niet gevolgd door visuele inspectie - en desgewenst en indien mogelijk nog nader onderzoek - over behoudenswaardigheid, alsmede aard en omvang onderzoek (registratie en documentatie of eventueel noodonderzoek) ter plaatse. Afhankelijk van de aan te treffen archeologische waarden, zal het archeologisch proces worden bepaald.
- Stelt de vergunningverlener OFGV op de hoogte van de besluiten
- Uit de omvang van de vondst kan volgen dat het wenselijk is een PvA of PvE op te stellen voor een nadere inspectie of volledige waardering.

4 Werkprotocol archeologie opdrachtnemer

4.1 Wat zijn archeologische vondsten

Kort en bondig kunnen archeologische vondsten als volgt worden beschreven:

- Scherven van aardewerk of glas, (verbrand) bot, bewerkt hout, bv. waterputten of balken, beschoeiingen, visfuisen, boten, munten, metalen voorwerpen, crematieresten, graven, bewerkt vuursteen, funderingen;
- Grondverkleuringen die niet natuurlijk lijken.

Tijdens toolbox-meetings worden graafmachinisten en andere medewerkers van Opdrachtnemer die werken aan het ontgraven van de bovengrond en anderszins de bodem verstoren, door Opdrachtgever nader geschoold in het herkennen van archeologische resten. De civieltechnisch uitvoerder meldt alle mogelijk archeologisch interessante vondsten. Bij eenvoudige vondsten wordt een snelle procedure doorlopen.

Bij verdenking van bijzondere archeologie (houten constructies, stenen funderingen, clusters van metalen voorwerpen, intact aardewerk e.d.) wordt de uitgebreidere procedure gevolgd.

4.2 Werkprotocol

De belangrijkste vraag die bij een toevalsvondst beantwoord dient te worden, is die over de archeologische waarde van de vondst. Vastgesteld dient te worden of de vondst behoudenswaardig is. Is dat het geval, dan dient daarna te worden vastgesteld of de vondst van provinciaal of (inter)nationaal belang is. In een besluit een vondst te behouden zal ook gekeken worden naar de ruimte en de tijd die beschikbaar is. Een besluit tot het behoud van een vondst (lees: opgraving) is ook afhankelijk van de middelen die door verantwoordelijke overheidsorganen ter beschikking (kunnen) worden gesteld. Er kan ook (gemotiveerd) besloten worden een dergelijke toevalsvondst verloren te laten gaan.

Het gaat hier met nadruk om vondsten van gemeentelijk, provinciaal of nationaal belang, dus om bijzondere (nieuwswaardige) vondsten.

Het melden van toevalsvondsten betekent niet dat daarmee het werk stilgelegd wordt op last van de overheid. Opdrachtnemer zal in eerste instantie het werk moeten verleggen en archeologen maximaal 10 uur de gelegenheid geven om te komen kijken en documenteren. Wat er daarna moet gebeuren (doorwerken, begeleiden, opgraven) is afhankelijk van de behoudenswaardigheid van de toevalsvondsten en het besluit van de bevoegde partijen. De wettelijke mogelijkheid van werk stilleggen bestaat wel, maar alleen als de minister van OCW dat expliciet verordonneert. In dat geval is de minister echter ook gehouden om de kosten van stilstand en andere gevolgen te vergoeden. Alles tussen doorwerken en de

archeologische resten ongedocumenteerd weggraven en het stilleggen op last van de overheid, is dan ook gebaseerd op goed overleg en ruimte zoeken van alle partijen: Opdrachtnemers, Opdrachtgever en bevoegd gezag

5 Stappenplan bij toevalsvondst

5.1 Stappenplan tijdens voorbereiding

1. Instructie betrokkenen, waaronder begeleidend senior KNA archeoloog, over (veiligheids)regels bij bouwplaatsbezoek, incl. verstrekken van toegangspas(sen);
2. Inplannen van scholing- of *toolbox-meeting*, waarbij het uitvoerend personeel geïnformeerd wordt over archeologische toevalsvondsten en onderhavig Protocol. Hierbij kan een beroep gedaan worden op de archeologisch adviseur van Opdrachtgever.

5.2 Stappenplan tijdens uitvoering

1. Opdrachtnemer stelt de vindplaats veilig en voert hier verder geen grondwerkzaamheden uit die de vindplaats kunnen beschadigen. Indien het alleen om losse voorwerpen gaat, stelt hij / zij deze veilig;
2. Opdrachtnemer legt de situatie indien mogelijk met foto's vast. Smartphone-foto's zijn hiervoor prima geschikt;
3. Opdrachtnemer laat, indien mogelijk, de locatie van de vondst vastleggen door diens eigen landmeetkundige dienst;
4. Opdrachtnemer informeert de contactpersoon toevalsvondsten van de gemeente Urk -dit is de archeologisch directievoerder op het werk, deze is tevens senior archeoloog;
5. Opdrachtnemer -senior archeoloog beschrijft de vondst en geeft aan welke mogelijkheid er is om hier tijdelijk niet te werken;
6. Gemeente Urk informeert de Provincie en toezichthouder OFGV;
7. Opdrachtnemer meldt aan de directievoerder hoelang de vindplaats ongestoord bezocht kan worden zonder dat de voortgang van het werk in gevaar komt;
8. Opdrachtnemer geeft aan bij wie de begeleidend senior archeoloog of diens vertegenwoordiger zich dient te melden als hij of zij de vindplaats wil bezoeken en welke veiligheidsvoorzieningen daarbij gelden;
9. Afspraken en aanpassingen in het werkproces worden door Opdrachtnemer vastgelegd in het bouwlogboek;
10. De vondsten worden vervolgens op afspraak aan de betreffende senior archeoloog door Opdrachtnemer overgedragen en de vondstomstandigheden toegelicht.

Indien de wensen en mogelijkheden van Opdrachtgever en Opdrachtnemer niet in overstemming zijn te brengen, wordt opgeschaald naar de directies van Opdrachtnemer en Opdrachtgever.

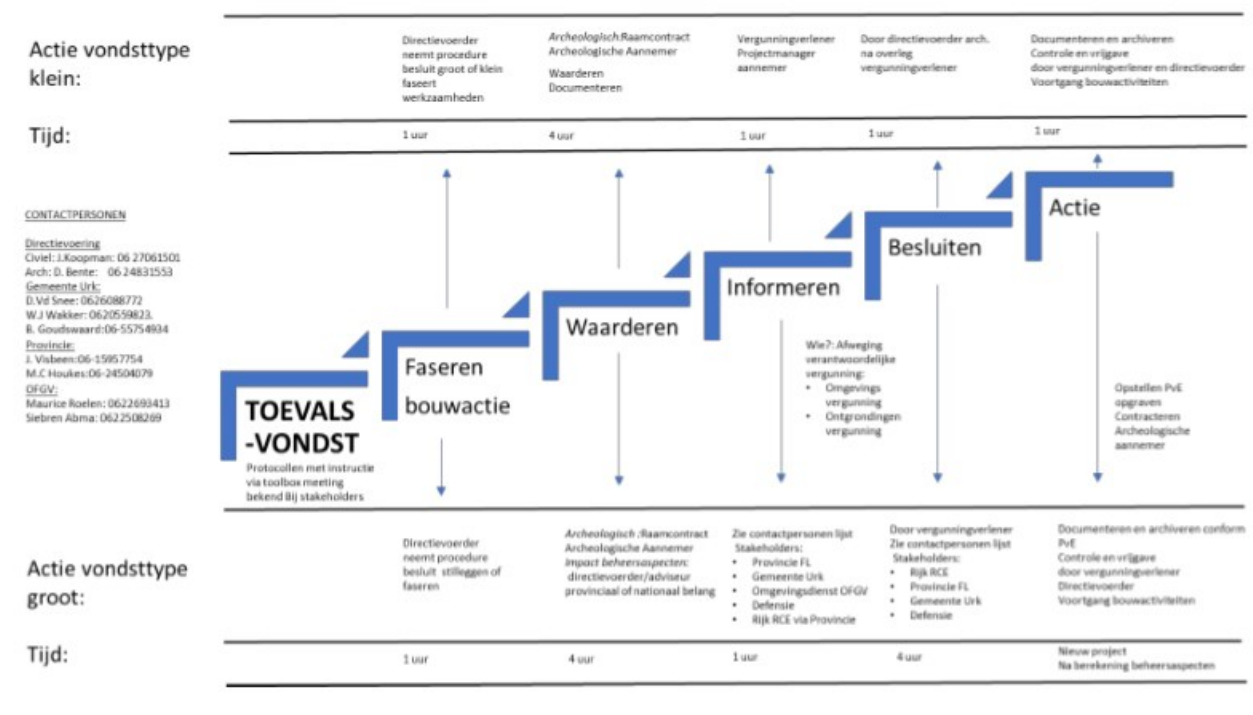
In de praktijk betekent dit een indeling in vondsten van geen of klein belang en vondsten van groot belang. De eerste wordt snel afgehandeld en de tweede zal meer tijd vergen in een grote procedure.

Bij de kleine procedure worden de stakeholders geïnformeerd en de vondst indien nodig gedocumenteerd en verwijderd.

In de grotere procedure volgt een uitgebreider waarderings- en besluitvormingstraject. Het gaat daarbij met nadruk om vondsten van provinciaal of nationaal belang, dus om bijzondere (nieuwswaardige) vondsten

In beide gevallen wordt gewerkt conform bovenstaand proces dat hieronder schematisch is uitgewerkt in tijd.

Figuur 1: Uitvoeringsprotocol toevalsvondsten Archeologie Port of Urk.

6 Contactpersonen

GEMEENTE URK

Melding toevalsvondst:

[REDACTED] - directievoerder archeologie

[REDACTED]
06 71225725

Bij afwezigheid:

[REDACTED] projectleider archeologie en senior archeoloog

[REDACTED]
[REDACTED]

Waardestelling toevalsvondst:

[REDACTED]

ADC ArcheoProjecten

[REDACTED]
[REDACTED]

[REDACTED]

ADC ArcheoProjecten

[REDACTED]
[REDACTED]

Coördinatie besluitvorming gemeente Urk inz. Toevalsvondsten

[REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

PROVINCIE FLEVOLAND

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Bij afwezigheid:

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

OPDRACHTNEMERS

Ten tijde van het schrijven van dit protocol is nog niet bekend welke partij/organisatie de rol zal vervullen als opdrachtnemers van de civiele werkzaamheden. Wanneer dit wel bekend is, dienen de contactgegevens van de contactpersoon van de opdrachtnemer gedeeld te worden met de overige betrokken contactpersonen zoals beschreven in dit hoofdstuk. Het is van belang dat de opdrachtnemer in de voorbereiding van de werkzaamheden bewust wordt gemaakt van onderhavig toevalsvondstenprotocol en de te doorlopen stappen in samenwerking met de Gemeente Urk op voorhand en tijdens de werkzaamheden.